

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2021

Sisällys

1.	Sovatek-säätiön toiminta 2021	3
2.	Päihdepalvelut	4
2.1.	Päihdelääketieteen poliklinikka	4
2.2.	Päihdelääketieteen osasto ja Selviämisasema	9
3.	Työvalmennus	11
4.	Järjestölähtöinen toiminta	14
5.	Talous.....	16

1. Sovatek-säätiön toiminta 2021

Sovatek-säätiö on päihdelääketieteen ja psykososiaalisen kuntoutuksen, työvalmennuksen ja järjestötoiminnan asiantuntija- ja yhteistoimintaorganisaatio. Säätiö keskittyy erilaisten riippuvuus- ja mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja hoitoon, osallisuuden vahvistamiseen, työ- ja toimintakyvyn sekä työllistymisen edistämiseen. Säätiön palvelutuotanto on muuttunut yhä enemmän päihdelääketieteen erityistason hoito-, tutkimus- ja kuntoutuspalveluihin ja työllisyydenhoidon sosiaalisen kuntoutuksen monialaisiin palveluihin. Järjestölähtöisessä toiminnassa on vahvistettu vertaistoimintaa.

Säätiön säännöt uudistettiin vuoden 2021 aikana. Uusien sääntöjen mukaisesti säätiön hallinnollisina eliminä ovat hallitus ja toimitusjohtaja. Hallitukseen kuuluu kolmesta seitsemään jäsentä. Hallituksen puheenjohtajana toimi Muuramen kunnan palvelujohtaja Simo Oksanen.

Säätiö toimii aktiivisena asiantuntija- ja kehittämisorganisaationa maakunnallisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa ja työryhmissä. Säätiö on edustettuna useissa toimialojemme asiantuntijatyöryhmissä ja foorumeissa. Toimitusjohtajalla on sidonnaisuudet seuraavissa organisaatioissa: hallituksen puheenjohtaja Green Care Keskus Könkkölä ry, hallituksen varapuheenjohtaja Sociala Oy ja valtuuskunnan jäsen A-klinikkasäätiö.

Säätiö ei ole antanut Säätiölain 1 luvun 8 § mukaiselle lähipiirille avustuksia ja muita osittain tai kokonaan vastikkeettomia taloudellisia etuja. Säätiöllä ei myöskään ole em. lähipiirin kanssa tilinpäätöksessä esitettyjen luottamustoimesta maksettujen korvausten lisäksi muita taloudellisia toimia.

Toimintavuosi 2021 oli edellisvuosien tapaan toiminnallisesti ja taloudellisesti hyvin haasteellinen. Tästä huolimatta säätiö onnistui merkittäväällä tavalla parantamaan sekä toimintaansa, että talouttaan. Toimintakertomuksessa on hyvin laajalti kuvattu eri toimialoilla tavoiteltuja ja toteutuneita tuloksia. Lähes kaikissa vuodelle 2021 asetetuissa tavoitteissa onnistuttiin hyvin. Säätiö haki ja sai uusia hankeavustuksia, voitti kilpailutuksia ja paransi tuottavuutta palvelutuotannossa. Onnistumista huolimatta oli vuosi hyvin epävarma ja ennakoimaton. Jyväskylän kaupunki ilmoitti käynnistävänsä päihdepalvelujen hankintaprosessin, joka tuo epävarmuutta erikoissairaanhoidotaseeseen päihdelääketieteen palvelujen tulevaisuuteen. Sovatek-säätiön tulee kriittisesti arvioida kuinka näin vaativan tason palvelujen tuottaminen tulisi jatkossa toteuttaa. Keski-Suomi on ainoa maakunta, jossa päihdelääketieteen palveluista vastaa yksityinen palveluntuottaja. Tähän on vuosien kehittämistyön ja tilaajien kanssa laadittujen sopimusten kautta tultu ja toivottavasti vastaisuudessaakin tulevilla hyvinvointialueella voidaan turvata riittävät resurssit ja toimivat yhteistyö- ja kumppanuussuhteet julkisen sektorin kanssa.

Koronapandemia vaikutti toimintaan kaikilla toimialoilla. Asiakasmääriä eri toiminnoissa jouduttiin rajoittamaan viranomais määräysten mukaisesti ja henkilöstön sairauspoissaolot vaikeuttivat palvelujen tuottamista.

Kaista vertaistoimintakeskuksessa ja Palvelukeskus Hanskan olohuonehankkeessa jouduttiin rajaamaan kerrallaan tiloissa olevien määrää. Syksyllä rajoitusten hellittäessä vertaistoimintakeskusten rajoituksia voitiin purkaa ja päivittäisten kävijöiden määrät kasvoivat huomattavasti. Työvalmennuksessa toimittiin eri lohkoissa, joten merkittäviä asiakasmäärien rajoituksia ei jouduttu tekemään. Päihdepalvelujen toimialalla varsinaisia sulkutoimenpiteitä ei tarvinnut tehdä, mutta muuten epidemian vaikutukset näkyivät palvelujen tuottamistavassa ja varautumisessa mahdollisille tartunnoille tai altistumisille. Päihdepalveluissa korvaushoitopotilaita, joilla oli koronainfektioon viittaavia oireita, hoidettiin kotiin.

Sovatekin toimialajohtoryhmä seurasi epidemiatilannetta ja viranomaisten rajoitustoimenpiteitä ja suosituksia jatkuvasti. Viranomaisten antamien rajoitusten ja suositusten lisäksi annettiin omia tarkempia ohjeita, suosituksia ja rajoituksia.

Vuosi 2022 ja tulevan hyvinvointialueen valmisteluprosessi tulee olemaan Sovatek-säätiön kannalta merkittävä suunnannäyttävä. Toivon mukaan säätiön palvelujen kokonaisuus ja jatkuvuus saadaan selville.

2. Päihdepalvelut

Sovatek-säätiön päihdehuollon erityispalveluja tuotetaan yksityisen terveydenhuollon sairaala toimintavaluilla. Tämä tarkoittaa tarkkaan mitoitettua henkilöstörakennetta ja mitoitusta eri palveluissa. Toimiluvat mahdollistavat erikoissairaanhoidotasosten päihdelääketieteen palvelujen tuottamisen. Terveydenhuollon palveluista vastaavana ylilääkärinä toimii psykiatrian erikoislääkäri, jolla on myös päihdelääketieteen erityispätevyys. Viimeisten vuosien aikana on sekä asiakaskunnassa tapahtuneiden muutosten, että hoito- ja palveluketjujen uudistusten myötä korostunut päihdelääketieteellinen ja päihdepsykiatrinen asema ja rooli.

2.1. Päihdelääketieteen poliklinikka

Päihdelääketieteen poliklinikan toiminta koostui v.2021 perustehtävän mukaisesti päihdehuollon erityistason ja erikoissairaanhoidotasoisista avohoidollisista palveluista ja perustasolle luokituvista terveystapahtumista. Palveluihin sisältyi aiempien vuosien tapaan hoidon- ja palveluntarpeen arviointi, asiakaskäynneillä ja ryhmissä tapahtuva päihde- ja riippuvuuskuntoutus, kuntoutujien arjen hallinnan tuki sekä toiminta- ja työkyvyn arviointi, ylläpitäminen ja lisääminen yhteistyössä kuntoutujan ja hänen verkostonsa kanssa. Yksikön toiminta perustuu psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdelääketieteen viitekehukseen ja se sisältää myös konsultaatio- ja koulutuspalveluita.

Vuoden 2021 aikana toteutettiin, arvioitiin ja tehostettiin edelleen v. 2019 prosessi- ja rakennemuutosten aikana kehitettyjä toimintamalleja. Laajennettuihin aukioloihin ei kuitenkaan enää palattu, ja asiakasvastaanotto toiminta keskittyi arkipäiviin klo 8.00-16.00 (-17.00) väliin. Opioidikorvaushoidossa olevien lääkkeenjakoja toteutettiin viikonloppuisinkin, työpariksi poliklinikalle tuli tuolloin Päihdelääketieteen osaston henkilökuntaa. Muutoksen taustalla oli poliklinikkahenkilöstön resurssin vahvistaminen arkipäivisin, jolloin paikalla on sekä lääkärit että muu moniammatillinen työryhmä. Muutoksen myötä yhteistyö osaston hoitohenkilökunnan kanssa tiivistyi, ja toimintakäytänteet sekä yhteiset prosessit vahvistuivat edelleen.

V. 2021 poliklinikan toiminnassa painottui tavoitteellisesti vaikeasti päihdehäiriöisten kaksoisdiagnoosipotilaiden kokonaisvaltainen hoidon tarpeen arviointi, suunnittelu ja toteutus. Asiakasryhmä on haasteellinen ja käyttää paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, mutta kiinnittyy huonosti palveluihin. Palvelun suunnittelussa korostuu organisaatorajat ylittävä yhteistyö ja kokonaisuuden huolellinen koordinointi, josta Sovatekin päihdepalvelut otti entistä tehokkaammin vastuuta. Kun koordinointi oli selkeästi sovittu yhden toimijan vastuulle, asiakkaan tueksi pystyttiin rakentamaan yksilöllisiä laaja-alaisia asiakassuunnitelmia sosiaali- ja terveydenhuollon, tarvittavien tukimuotojen sekä vertaistoimijuuden kesken. Usein kaksoisdiagnoosiasiakkaalla oli myös diagnosoitu opioidiriippuvuus, jolloin muun hoidon tueksi voitiin aloittaa valvottu opioidikorvaushoito. Muita keskeisiä asiakasryhmiä oli huumevieroitukseen suuntautuvat asiakkaat, raskaana olevat päihdeäidit, ajoterveysseurantaan ohjatut, ja terveystapahtumia käyttävät asiakkaat.

Poliklinikalla asioi v. 2021 aikana yht. 599 (532 Jyväskylä + 67 muut kunnat) eri asiakasta. Käyntejä oli yhteensä 20 919 (18 157 Jyväskylä + 2762 muut kunnat). Poliklinikkakäyntien määrässä

oli laskua edellisvuoteen lähes 15 %, jota selitti opioidikorvaushoidon lääkkeenhakuun liittyvien käyntien harveneminen (injektiomuotoinen lääkeannostelu, yksilöllinen kotiannosohjelma). Asiakasmäärä sen sijaan oli kasvanut edellisvuoteen verrattuna 4,4 %. Terveysneuvontapalvelua käyttäneet asiakkaat asioivat nimettöminä ja tilastoituvat eri järjestelmään. Visiittipalvelussa asiakkaita kävi v. 2021 aikana 613 eri asiakasta. Terveysneuvontakäyntejä oli v. 2021 aikana yhteensä 1773, joista 65 % toteutui liikkuvassa yksikössä ja 35 % kiinteässä pisteessä. Yhteensä poliklinikan palveluita käytti v. 2021 aikana yhteensä 1212 eri asiakasta. V. 2020 asiakasmäärä oli noussut erityisesti matalan kynnyksen palveluissa. v.2021 tilastointiohjelma muuttui, jonka seurauksena eri asiakkaat tilastoituvat ilman päällekkäisyyttä, ja terveysneuvontapalveluiden asiakasmäärän kokonaisuuden näennäinen väheneminen saattaa liittyä myös tähän.

Opioidikorvaushoidon piirissä oli v. 2021 aikana yhteensä 136 eri asiakasta, joista 103 Jyväskylän alueelta ja 33 muista kunnista. Vuoden 2021 lopussa aktiivisessa hoitosuhteessa oli 88 eri asiakasta. Opioidikorvaushoidossa lääkityksenä käytettiin joko metadoniliuosta tai buprenorfiinivalmisteita, injektiomuodossa lääkityksen sai 16 asiakasta. Injektiomuotoinen korvaushoitolääkitys tulee lisääntymään edelleen v. 2022 aikana, tämän kustannusvaikutukset näkyvät lääkekulujen kasvuna. Opioidikorvaushoidon osalta hoidon painopistettä on tavoitteellisesti viety psykososiaalisen kuntoutuksen suuntaan, ja lääkehoito on nähty kuntoutumisen mahdollistajana, ei hoidon keskiössä olevana elementtinä. Tämän myötä asiakkaan hoito on ollut yksilöllisempää ja voimavarakeskeisempää, jolloin asiakkaan osallisuus on lisääntynyt.

v. 2021 Sovatekin päihdepalveluissa toteutettiin jyväskyläläisten osalta huumausaine-ehtoiset ja ammattiautoilijoiden poliisin vaatimat ajoterveysseurannat. Ajoterveysseurannassa oli yhteensä 144 eri asiakasta, joista 137 oli jyväskyläläisiä. Vuonna 2020 ajoterveysseurannassa oli 91 henkilöä, joten tämän asiakasryhmän osalta nousua oli lähes 60 %. Ajoterveyskäyntien prosentuaalinen osuus kaikista käynneistä on kuitenkin vain 7,5 %, ja seurannan aikana asiakkaalla on keskimäärin 10 käyntiä / asiakas, kun muissa asiakasryhmissä tilastollinen keskiarvo on 42 käyntiä /asiakas. Tähän perustuen voidaan edelleen arvioida uuden seurantaprosessin olevan tehokas, ja psykososiaalinen kuntoutus kohdentuu hoidossa oleviin asiakkaisiin.

Ryhmämuotoisista palveluista toteutui v. 2021 Pelikuntoutumiskurssi, Potkua korvaushoittoon ja Oikeasti korvaushoidossa –ryhmäkokonaisuudet, sekä joitakin Psykofyysisen hengitysterapian ja kehoakupunktion ryhmäkokonaisuuksia. Avot-ryhmän toimintaa vertaistuen suuntaan vahvistettiin, ja ryhmän kokoontumispaikaksi sovittiin keväästä alkaen vertaistoimintakeskus Asema 78. Kaikista ryhmäkokonaisuuksista kerättiin asiakaspalaute ja koostettiin yhteenveto. Lisäksi tehtiin muutamia työ- ja toimintakykykartoituksia, sekä pidempikestoisia diagnostiikka- ja arviointijaksoja yhteistyössä osaston kanssa.

Terveysneuvonta Visiitti

Sovatek-säätiö tuotti terveysneuvontapalveluita jyväskyläläisille asiakkaille, Jyväskylän kaupungin kanssa solmitulla toistaiseksi voimassa olevalla hankintasopimuksella. Terveysneuvontaa tuotettiin kiinteässä pisteessä Kyllön palvelukeskuksessa, sekä liikkuvassa yksikössä (Visiittiauto). Vuonna 2021 poikkeusolot jatkuivat osittain samanlaisina kuin vuonna 2020 koronapandemian vuoksi. Visiitin palvelut saatiin kuitenkin toteutettua melko samanlaatuisina läpi vuoden. Alkuvuonna 2021 jouduttiin jonkin aikaa asiakkaita palvelemaan autossa vain ovelle koronatilanteen pahentuessa.

Sovatek-säätiön tarjoamissa terveysneuvontapalveluissa asiakkaalla on mahdollisuus vaihtaa käytetyt ruiskut ja neulat sekä muut käyttövälineet puhtaisiin ja testauttaa C-hepatiitti- sekä HIV-vasta-aineet pikatestillä. Lisäksi on mahdollisuus saada laboratoriolähete klamydia-, tip-puri- ja kuppa- vasta-ainetesteihin. Visiitistä saa myös ilmaisia kondomeja, liukuvoidetta ja ras-kaustestejä. Terveysneuvontapalveluissa on mahdollisuus puhdistuttaa pieniä haavoja, sekä

saada tietoa ja ohjausta mm. terveydenhoitoon, tartuntatauteihin ja hoitopaikkoihin liittyvissä asioissa. Lisäksi asiakkailta on mahdollisuus saada rokotesuoja A- ja B-hepatiittia vastaan, sekä kausi-influenssarokotus. Vuonna 2021 rokotettiin lisäksi asiakkaita sekä kiinteässä että liikkuvassa pisteessä Covid-19 tautia vastaan, yhteistyössä Jyväskylän kaupungin kanssa. Vuoden 2022 tavoitteena on tiivistää yhteistyötä muun muassa perhesuunnitteluneuvolan kanssa. Tätä yhteistyön tiivistämistä aloitettiin vuoden 2021 lopulla ja esimerkiksi ehkäisyn nopeaa ja helppoa saatavuutta on parannettu terveysneuvonnan asiakkaille sujuvan neuvolayhteistyön kautta.

Vuoden 2021 toteutuneena tavoitteena oli aloittaa uusi pysäkki palvelukeskus Hanskan läheisyyteen. Lisäksi aloitettiin toinen uusi pysäkki Keljon markettien läheisyyteen. Keljon pysäkki tuli heti viikoittaiseksi pysäkkiksi reittiaikatauluun torstaisin. Hanskan/keskustan pysäkki aloitettiin ensin joka toinen viikko tiistai iltapäivisin, Hanskan lounasajan yhteyteen. Molemmat pysäkit löysivät melko hyvin asiakaskuntaa. Vuoden 2022 alusta alkaen reittiaikataulua päivitettiin, ja sekä Keljon että Hanskan keskustan pysäkki tulivat viikoittaisiksi. Tämän mahdollisti Muuramessa käyntien pois jääminen vuoden 2022 alusta. Asiakkaiden jakaantuminen eri pysäkeille näkyy VisiittiAuton arjessa, tietyt alueet tiedetään selvästi vilkkaammiksi kuin toiset. Tourulan pysäkin suurta asiakasmäärää pyritään vuonna 2022 tasoittamaan toisella keskusta-alueen pysäkillä, jotta aikaa jäisi myös asiakkaan kohtaamiselle ja palveluohjaukselle ja toisaalta pyritään minimoimaan ikävät ilmiöt, kuten velkominen tai kaupankäynti auton välittömässä läheisyydessä.

Työpari liikkuvassa Visiitissä pysyi samana, toimintaa tehtiin kahden sairaanhoitajan työpanoksella. Visiitti-pisteellä terveysneuvontatyöhön osallistuivat kaikki poliklinikan kuusi sairaanhoitajaa. Koronapandemian vuoksi lähes kaikki tapahtumat olivat edelleen peruttu, eikä jalkautumisia näin ollen kertynyt pitkin vuotta. Vaajakosken Suvannon kanssa pystyttiin kuitenkin syksyllä 2021 järjestämään pikatestausaamupäivä. Tapahtuma oli onnistunut ja kokemukset hyviä; tartuntatautiasioista käytiin antoisia keskusteluja ja pikatestauksella löydettiin myös yksi uusi HCV-tartunta. Aamupäivän aikana tehtiin 7 HIV-testiä ja 6 HCV-testiä. Lokakuussa 2021 Visiittityöpari oli paikalla asunnottomien yössä ja avusti hygieniatuotekeräyksen järjestämisessä tapahtumaa varten. Tapahtuma keräsi jonkin verran kävijöitä Vamoksen tiloihin, mutta valitettavasti esimerkiksi paneelikeskusteluun paikan päälle osallistuvien määrää jouduttiin rajoittamaan. Tapahtuma tarjosi ennen kaikkea pitkittyneessä pandemiatilanteessa mahdollisuuden tavata muita palveluntarjoajia Jyväskylän alueella ja pohtia yhteistyötä asiakkaiden hyväksi. Keltinmäen alueseurakunnan aktiivisuus poiki yhteistyötä myös Visiitin kanssa. Seurakunta, Tukialus, Katulähetys ja Visiitti kokoontuivat Keltinmäen ja Myllyjärven asukkaille suunnattuun ulkotapahtumaan Roninmäkeen 27.10. Tapahtuman tarkoitus oli vastata asukkaiden esille tuomaan huoleen alueen päihdetilanteesta ja tarjota mahdollisuus yhteiseen keskusteluun. Lisäksi Seurakunnan diakoni pääsi tapamaan alueen asukkaita. Visiitti sai myös syksyn 2021 aikana viikoittain Keltinmäen seurakunnan lahjoittamia eväsläisiä asiakkaille jaettavaksi. Keväällä 2021 Visiitti osallistui myös Nuorisovastaanoton koordinoimaan nuorten vanhemmille suunnattuun vanhempainiltaan Teamsin välityksellä.

Apua Ajoissa -hanke

Etelä-Savon ja Keski-Suomen alueella itsemurhakuolleisuus on muuta maata korkeampaa ja tähän pyrittiin vaikuttamaan Apua Ajoissa! -hankkeen myötä. Hanke muodostuu kahdesta laajasta osaprojektista, jossa ensimmäisen osaprojektin tarkoituksena on kehittää itsemurhavarassa olevien, itsemurhaa yrittäneiden tai itsemurhan tehneiden läheisten palveluja. Toisen osaprojektin tarkoituksena on vaikuttaa alueen väestön sekä ammattilaisten asenteisiin ja toimintatapoihin sekä tukea yhteisöllisyyttä ja yhteistä vastuuta. Hanketta rahoittaa STM. Hanke on alkanut vuonna 2021 ja toistaiseksi sen on tarkoitus jatkua vuoden 2022 loppuun. Hankkeen osalta on tehty hakemus hankkeen jatkamiselle vuoden 2023 puolelle, tästä ei kuitenkaan ole päätöstä tullut.

Hanketta toteuttaa: Etelä-Savon hyvinvointialue (& Essote), Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Jyväskylän kaupunki, Sovatek –säätö, Kriisikeskus Mobile ja Mikkelin kriisikeskus

Hankkeen tavoitteet:

Osaprojekti 1, tavoitteet: Implementoidaan ”Itsemurhien ehkäisy ja itsemurhaa yrittäneen hoito” - käypä hoitosuositus terveydenhuollossa ja soveltuvin osin sosiaalihuollossa, järjestösektorilla, koulu- ja oppilashuollossa sekä ed. mainittujen toimintojen johtamisessa. Itsemurhaa yrittäneiden hoito on aktiivista ja viiveetöntä sekä arviointi on systemaattista. Omaiset ja läheiset huomioidaan kaikessa kehittämistyössä.

Osaprojekti 2, tavoitteet: Itsemurhaan liittyvä stigma vähenee. Yleinen tietoisuus itsemurhia ehkäisevistä tekijöistä ja itsemurhavaarassa olevien henkilöiden palveluista lisääntyy väestössä. Itsemurha-ajatuksiin puuttuminen on jokaisen asia! Jalkautetaan periaate: ”Aavista, puutu ja uskalla auttaa”. Perheissä, joissa on tapahtunut itsemurha tai itsemurhayritys, otetaan Lapset puheeksi - menetelmä systemaattiseen käyttöön.

Sovatek-säätöillä hanketta toteuttaa neljä hanketyöntekijää osa-aikaisesti. Sovatek-säätöille on määritelty vastuualueet seuraavasti: Itsemurhariskissä olevien ja itsemurhaa yrittäneiden päihdehäiriöisten hoidon ja hoitoketjun kehittäminen, stigmat vähentäminen ko. riskiryhmässä, vertaistoiminnan kehittäminen.

Tehdyt toimet tavoitteiden saavuttamiseksi: Vuoden 2021 aikana toteutettiin laajasti Itsemurhia ennaltaehkäisevä puhekeskiotto -koulutuksia, sekä Itsemurhien ehkäisy ja itsemurhaa yrittäneen Käypä hoito -koulutuksia mielenterveys- ja päihdepalveluissa työskenteleville ammattihenkilöille, myös päihdelääketieteen hoito- ja tutkimuskeskuksessa. Kyseiset koulutukset jatkuvat vuoden 2022 aikana. Debriefing ja defusing- koulutuksia suunniteltiin ja niitä tullaan järjestelmän hankeorganisaatiossa vuoden 2022 aikana.

Koulutuksien lisäksi Sovatek-säätöön hanketyöntekijät olivat kehittämässä palveluketjujen kehittämiseksi luotua palveluketjutyöpajatyöskentelyä ja tuomassa sen kautta muodostuvaan tavoitetilaan näkemyksiä päihdehäiriöstä kärsivien asiakkaiden hoitoprosessin parantamisesta.

Vertaistoiminnan kehittämiseksi suunniteltiin Mukana-elämässä vertaistukiryhmä ja tämä toteutetaan pilottikokeiluna vertaistoimintakeskus Asema 78 tiloissa alkuvuodesta 2022. Vertaistoimintaa tullaan myös jatkossa kehittämässä pilottiryhmän kokemuksen pohjalta vuoden 2022 aikana.

Vuoden 2021 aikana stigmat vähentämiseksi suunniteltiin podcast-sarjaa, missä tarkoituksena on haastatella eri kuntoutumisen vaiheessa olevia päihderiippuvuudesta kärsiviä ihmisiä ja tuoda esiin heidän kokemuksiaan liittyen stigmaan. Podcast-sarjaan liittyvä varsinainen sisältötuotanto toteutetaan vuoden 2022 aikana.

Äitinä Yhdessä -toiminta

Sovatek-säätö on saanut vuodesta 2018 alkaen valtionavustusta päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palveluketjun ja palvelukokonaisuuden kehittämiseen. Avustusta on tällä erää myönnetty vuoden 2022 loppuun saakka.

Vuodesta 2020 alkaen on Äitinä yhdessä – toiminnan yksi tavoitteista ollut juurruttaa toiminta- ja työpari työskentelymalli koskemaan Päihdelääketieteen poliklinikan kaikkia sairaanhoitajia. Tavoite saavutettiin kesäkuussa 2021. Raskausajan työparityöskentelyssä on yhdistetty sosiaalityöntekijän ja sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen ja työkokemus. Vuoden 2021 aikana tiivistettiin myös päihdelääkärin, sosiaalityöntekijän sekä sairaanhoitajan työparityöskentelyä.

Työparityöskentelyssä on ollut mukana edelleen kokemusasiantuntija, etenkin kotiin tehtävässä työssä. Työparityöskentelyä toteutettiin kertaalleen myös päihdelääketieteen poliklinikan yhteistyötahon kanssa. Kesäkuun -21 aikana tehtiin työparityötä Perhekeskus Oivan sosiaaliohjaajan kanssa. Työparityöskentely kohdennettiin päihdetyöhön.

Äitinä yhdessä – toiminnassa oli vuoden 2021 aikana yhteensä 17 asiakasta, joista yksi oli Jyväskylän ulkopuolisesta kunnasta Keuruulta. Asiakkaista kahdeksan tuli äitiysneuvolan, kaksi HAL-poliklinikan läheteellä. Aikuissosiaalityön kautta ohjautui kaksi äitiä, lastensuojelun kautta yksi äiti, Sovatekin, palvelukeskus Hanskan ja Etsivän nuorisotyön yhteistyöllä yksi raskaana oleva äiti ja Sovatekilta sisäisenä ohjauksena korvaushoidosta ja päihdelääketieteen poliklinikalta yhteensä kaksi äitiä, sekä Hoiva Oy:ltä yksi raskaana oleva äiti. Raskaana olevia äitejä ohjautui Äitinä yhdessä – toiminnan piiriin huomattavasti vähemmän kuin edellisellä vuonna 2020. Koronapandemia on mitä ilmeisin syy asiakkaiden vähyyteen. Yhteistyöpalaverissa HAL-poliklinikan ja äitiysneuvolan kanssa voitiin todeta myös HAL-poliklinikalle ohjattujen asiakkaiden huomattavasti vähentyneen edellisvuoteen verrattuna. Pandemian vuosina 2020-2021 on myös valtakunnallisesti oltu huolestuneita raskaana olevien äitien ns. ”katoamisesta” palveluiden piiristä. Pandemian vaikutukset ovat etenkin kesästä -21 näkyneet Äitinä yhdessä – toiminnassa.

Äitinä yhdessä – toiminnan tuloksia

Raskaana olevat päihteitä käyttävät äidit ovat pääsääntöisesti olleet opiaattikäyttäjiä. Asiakkaista kaksi kolmasosaa (2/3) pystyi vähentämään raskausaikana päihteidenkäyttöä ja heistä osa pystyi lopettamaan kokonaan raskausajan päihteilyn. Yksi kolmasosa (1/3) ei pystynyt tekemään juurikaan muutosta päihteidenkäytössä, mutta siitä huolimatta he pysyivät tuen piirissä. Raskaana olevat päihteitä käyttävät äidit eivät katoa työskentelyn piiristä, johtuen kiinni pitävästä työskentelystä ja viranomaisverkostoyhteistyöstä.

Konsultaatio ja koulutus

Vuoden 2021 aikana Äitinä yhdessä- toiminnan sosiaalityöntekijän vastuulla on ollut koulutus ja konsultaatiotyö. Jyväskylän ammattiopisto Gradian kanssa jatkui lähihoitajien sekä päihde- ja mielenterveystyön ammattitutkintoa suorittavien sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kouluttaminen raskausajan päihdetyöstä.

Yksi Äitinä yhdessä – toiminnan tavoitteista oli saada luotua myös säännöllinen yhteistyö Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) terveydenhuolto- ja sosiaalialan oppilaitoksen kanssa. Loppuvuodesta -21 sovittiin ensimmäinen koulutuskerta JAMK:n kättilö, mielenterveys- ja päihdetyöhön, sekä lasten ja nuorten hoitotyöhön suuntautuville opiskelijoille. Vuoden aikana on saatu kutsu myös Keski-Suomen etsivien nuorisotyöntekijöiden työseminaariin konsultoimaan raskaana olevien päihteitä käyttävien naisten hoitopolusta. Konsultaatioita ja yhteistyötä tehtiin lastensuojelu- ja aikuissosiaalityön kanssa.

Äitinä yhdessä – toiminnan sosiaalityöntekijä on ollut mukana Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) valtakunnallisessa Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palvelujen kehittämisen asiantuntijatyöryhmässä vuosina 2020–2021. Työskentelyn tavoitteena on ollut kehittää ja edistää kohderyhmälle suunnattuja palveluketjuja ja palvelukokonaisuuksia. Äitinä yhdessä -toiminnan sosiaalityöntekijä osallistui myös THL:n Työpaperi 23/2021 kirjoittamiseen, joissa on neuvoja alueellisen palvelukokonaisuuden rakentamiseen.

Poliklinikan henkilöstö

Päihdelääketieteen poliklinikalla työskenteli v. 2021 lopussa 9 sairaanhoitajaa (joista kaksi liikuvassa terveysneuvonnassa), yksi lähihoitaja, kaksi sosiaalityöntekijää, yhteiskuntatieteiden kandidaatti, psykologi, palveluvastaava ja kaksi lääkäriä (psykiatrian erikoislääkäri ja yleislääketieteen erikoislääkäri, molemmilla päihdelääketieteen erityispätevyys). Yksi sairaanhoitajista

toimi kuntoutussairaanhoitajan nimikkeellä, ja 40 % työajasta kohdentui KELAn ammatillisen kuntoutuksen palveluihin.

Päihdelääketieteen poliklinikan henkilöstö on tehnyt verkostoyhteistyötä myös vuoden 2021 aikana. Työryhmästä on ollut edustus mm. Marak-työryhmässä sekä Keski-Suomen lastensuojelun moniammatillisessa työryhmässä. Yhteistyö Etsivän nuorisotyön kanssa on viikoittaista, sekä yksikön työntekijä on jalkautunut Rikosseuraamuslaitokselle päihdetyön asiantuntijan roolissa viikoittain.

V.2021 aikana henkilöstö osallistui Päihdelääketieteen päiville, Valtakunnallisille opioidikorvaushoitopäiville ja Terveysneuvontapäiville, sekä sosiaalityön päiville. Ensiapukoulutus käynnistyi loppuvuodesta 2021, ja alkuvuodesta 2022 pidettiin poistumisharjoitukset. Motivoivan haastattelun ja 5-pisteen korva-akupunktiokoulutukset alkavat alkuvuodesta 2022. Sisäisenä koulutuksena kevätkaudella 2021 poliklinikalla toteutettiin opintopiirirakenne, jonka avulla omat asiantuntijat lisäävät yhteistä tietoa ja osaamista ennalta sovituista aihepiireistä oppivan organisaation periaatteen mukaisesti. Opintopiireissä aiheina olivat traumatyöskentely, ajoterveysseurannat ja peliriippuvuuden hoito. Yksikkökohtainen ryhmätyönohjaus käynnistyi uudelleen syksyn 2021 aikana.

Työryhmä- ja henkilöstörakenteen muutos aloitettiin loppuvuodesta 2019, ja vuoden 2021 aikana yhteistyö ja asiakasprosessien sujuvuus kehittyi edelleen. Kokonaisvaltaisuuden lisääntyminen on lisännyt henkilöstön laaja-alaista osaamista riippuvuuden hoidossa asiakasprosessin eri muodoissa ja vaiheissa. Toisaalta toiminnan muutos edellytti henkilöstöltä aiempaa monipuolisempaa osaamista ja kokonaisuuden hallintaa, kun oma työntekijä toimi asiakkaan kokonaishoidon koordinaattorina. Henkilöstö koki toimenkuvan laajenemisen pääsääntöisesti mielekkäänä ja kuvasi sen lisäävän oman työn suunnittelun mahdollisuuksia. Kuitenkin päivittäinen työ muuttui vaativammaksi, ja resurssien ollessa myös niukemmat, kuormittavuuden kokemus lisääntyi. Tähän liittyen henkilöstövaihdoksia oli v. 2021 aikana, ja uudemman työntekijän perehdyttäminen kuormittaa väistämättä pitkäaikaisempaa henkilöstöä. Päihdelääketieteen poliklinikan päivittäinen toiminta on vaativaa asiantuntijatyötä, ja kokonaisuuden hallitseminen edellyttää laaja-alaista osaamista ja jatkuvaa ammattitaidon kehittämistä. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää vaalia yksikön veto- ja pitovoimaa henkilöstön työhyvinvoinnin, kouluttautumisen ja laadukkaan ja tavoitteellisen johtamisen keinoin.

2.2. Päihdelääketieteen osasto ja Selviämisasema

Vuonna 2021 laitoshoitopalvelut muodostuivat päihdelääketieteenosastosta sekä selviämisasemasta. Osasto toimii 15 paikkaisena. Hoitovuorokausien määrä päihdelääketieteenosastolla laski edelliseen vuoteen verrattuna. Osastolla toteutui yhteensä 2895 hoitovuorokautta 2021 kun edellisenä vuonna hoitovuorokausia oli 3947. Syynä hoitovuorokausien laskuun oli kesällä 2021 pidetty osaston neljän viikon sulku ja joulukuussa supistettu toiminta.

Lastensuojeluasiakkaiden määrä päihdepalveluissa on pysynyt korkealla tasolla. Päihdelääketieteen osastolla 2021 hoidettujen asiakkaiden jatkohoito toteutui pääsääntöisesti päihdehoitajien toimesta. Vaikeimpien päihdehäiriöiden jatkohoito tehtiin Sovatekin Päihdelääketieteen poliklinikalla. Osastohoitojen jälkeen asiakkaat pystyivät useimmiten palaamaan itsenäiseen tai tuettuun asumiseen. Suurella osalla oli myös pidempikestoisen avokuntoutuksen tarvetta. Laitoskuntoutukseen siirtyi vuoden aikana päihdelääketieteen osastolta 22 henkilöä.

Vuonna 2021 henkilöstön koulutus oli vähäistä johtuen korona tilanteesta. Joitakin koulutuksia on pystytty järjestämään etäyhteyden kautta. Työturvallisuuskoulutusta jatkettiin järjestämällä jokaiselle uudelle työntekijälle/opiskelijoille turvallisuuskävely Päihdelääketieteenosastolla. Työnohjaus oli tarkoitettu henkilöstölle ammatillisen kehittymisen ja työssä jaksamisen tueksi.

Hoitopalveluyksikössä työskenteli vuonna 2021 osastonhoitaja, selviämisaseman esimies, 1 tiimivastaavaa/sh, 12 sairaanhoitajaa, 4 hoitajaa, osa-aikainen sosiaalityöntekijä sekä osastonlääkärinä yleislääketieteen erikoislääkäri ja osa-aikainen psykiatrian erikoislääkäri. Molemmilla lääkäreillä on lisäksi päihdelääketieteen erityispätevyys. Päihdelääketieteen osastolla oli viisitoista hoitopaikkaa.

Osastolla tapahtuneiden vaativien huumevieroitusten sekä kaksoisdiagnoosipotilaiden sairaalahoidon tarve on pysynyt suurena. Vähemmän vaativien huumevieroitusten tarve on vähentynyt 2021 aikana. Alkoholivieroituksia oli vuonna 2020 784 vuorokautta ja 2021 niitä oli 841 vuorokautta. Alkoholivieroitukset ovat hieman lisääntyneet edellisvuoteen verrattuna, mutta niihin liittyi useimmiten samanaikainen muu mielenterveydenhäiriö. Akuuttien vieroitusoireiden hoidon lisäksi hoitoon sisältyi tarvittaessa palveluohjaus. Osastohoidon aikana potilailla on ollut mahdollisuus osallistua AA-ryhmiin, NA-ryhmiin, keskusteluryhmiin, liikuntaryhmiin sekä viidenpisteen akupunktioryhmiin.

Vieroitushoidon kesto oli vuonna 2020 keskimäärin 11,1 vuorokautta, kun taas vuonna 2021 hoidon kesto oli 9,1 vuorokautta. Hoidon keston pidentyminen johtuu samanaikaisten muiden mielenterveydenhäiriöiden yleistymisestä. Osastolla toteutettiin tästä syystä myös pidempiä päihdepsykiatrisia kuntoutusjaksoja. Vuonna 2020 osastolla toteutui 342 hoitopaksoa ja vuonna 2021 317 hoitopaksoa. Päihdelääketieteen osastolle on muodostunut lähes pysyvä jono. Vieroitushoitojen lisäksi osastolla toteutetaan opioidiriippuvaisten korvaus- ja ylläpito-hoidon tarpeen arviointi- ja aloitusjaksoja. Päihdelääketieteenosastolla on omahoitajajärjestelmä. Jokaisella potilaalla on kaksi omahoitajaa, jotka yhdessä lääkärin ja potilaan kanssa suunnittelevat hoidonsisällön. Osastolla toimii erilaisia ryhmiä mm. keskusteluryhmä, hyvinvointiryhmä, toiminnallinen ryhmä. Päivittäin on mahdollisuus valvottuun ulkoiluun ja korva-akupunktioon. Potilasvirtaa osastolle on kehitetty yhdessä päihdelääketieteen poliklinikan kanssa prosessi menetelmiä käyttäen

Sovatek-säätiön selviämisasema on toiminut 2/2019 lähtien. Selviämisasema toimii tiiviissä yhteydessä päihdelääketieteen osaston kanssa. Selviämisasemapalvelu varmistaa asiakkaalle turvallisen paikan päihtymyksestä selviämisen ajaksi. Palvelun tulee olla asiakasta kunnioittavaa sekä hänen toimintakykyään edistävää. Selviämisasema tarjoaa päihtyneelle suojaa, ammattihenkilökunnan tukea ja palveluohjausta. Palvelun käyttäjät ovat vahvasti päihtyneitä yli 18-vuotiaita henkilöitä, jotka tarvitsevat turvallisen paikan selviämisen ajaksi. Poliisi ja ensihoito tuovat selviämisasemalle pääsääntöisesti henkilöt, joita ei voida viedä kotiin, jotka eivät tarvitse säilöönottoa poliisiasemalla (eivät ole aggressiivisia tai vaaraksi itselleen tai toisille) tai terveydenhuollon palveluita. Omatoimisesti tai omaisten tuomien asiakkaiden määrä on kasvanut. Asiakkailta on tarve palveluohjaukselle, jossa kartoitetaan heidän psykososiaalinen tilanteensa sekä mahdollinen päihdeongelma.

Henkilökuntaa osastolla on 7 lähihoitajaa ja yksi sairaanhoitaja (esimies). Vuonna 2021 päihdetyön erikoisammattitutkinnon suoritti oppisopimuksella yksi hoitaja ja kaksi hoitajaa aloitti koulutuksen.

Selviämisasemalla on kymmenen asiakaspaikkaa. Selviämisasema toimi 24/7 koko vuoden. Toiminta on sosiaalihuoltolain alaista toimintaa. Vuonna 2020 käyntejä oli 1506 joista naisia 110 henkilöä. Vuonna 2021 käyntejä oli 1698 joista naisia oli 135. Vuonna 2021 poliisi toi 668 henkilöä, ensihoito 294 ja omatoimisesti tulleita asiakkaita oli 625. Vuonna 2020 poliisi toi 561 henkilöä, ensihoito 240 ja omatoimisesti tulleita oli 539. Jyväskyläläisillä käyntejä oli 1143 vuonna 2020 ja vuonna 2021 1351. Ulkopaikkakuntalaisten käyntejä vuonna 2020 oli 363 ja vuonna 2021 oli 347. Keskimääräisesti asiakkaiden käyntejä 2020 oli 4,11 vuorokaudessa. Vuonna 2021 keskimäärin asiakkaita oli 4,65 vuorokaudessa. Asunnottomien käyntejä oli 19,38 % vuoden 2021 aikana.

3. Työvalmennus

Vuosi 2021 oli työvalmennuksen toimialalla palveluprosessien kehittämisen ja laatutyön käynnistämisen aikaa koronapandemian yhä pitäessä yhteiskuntaa ja sen toimintoja otteessaan. Työvalmennuspalveluja toteutettiin vuonna 2021 hybridimallilla, mutta pääosin lähivalmennuksena. Korona-tilannetta seurattiin huolellisesti ja työvalmennuksen toimintaohjeita päivitettiin THL:n ja muiden viranomaisten ohjeistusten mukaisesti jatkuvasti vuoden 2021 aikana. Sorastajantien työvalmennuskeskuksessa sekä Sovatek-säätiön etsivässä työssä tarjottiin asiakkaille koronaturvallinen ja keskeytyksetön mahdollisuus osallistua toimintaan läpi vuoden. Ainoastaan erilaiset asiakkaan kuntoutumista tukevat avoimet ryhmätoiminnot, joiden merkitys osana työtoimintaa on vahvistunut viime vuosina, olivat edelleen koronatilanteen jatkuessa keskeytettynä koko vuoden 2021.

Syksyllä 2020 käynnistettyä työvalmennuksen palveluprosessien läpivalaisutyöskentelyä jatkettiin kesäkuuhun 2021 asti ja siinä tarkasteltiin työvalmennuksen toimialan toimintaympäristöjä, työvalmennusyksiköiden työtehtäviä, henkilöstön työnjakoa ja osaamista sekä toimitiloja. Tavoitteena oli selkeyttää ja tehostaa asiakasprosesseja ja työvalmennuksen rakenteita niin, että Sorastajantien työvalmennuskeskus toimii tulevaisuudessa yhtenä kokonaisuutena, joka tuottaa monipuolisia, laadukkaita, asiakaslähtöisiä työvalmennuspalveluja. Työskentelyn avulla pyrittiin orientoitumaan tulevaisuuden haasteisiin, joita sote-uudistus tuo mukanaan työvalmennuksen toimialalle sekä säätiön strategian päivittämistyöhön, joka käynnistyi kesäkuussa 2021.

Vuoden 2021 alussa käynnistyi Jyväskylän kaupungin kuntouttavan työtoiminnan uusi hankintasopimus, jonka kesto oli 1.1.2021-31.12.2021. Sopimukseen sisältyy lisäksi kaksi kappaletta yhden vuoden mittaisia optiokausia. Palveluja tuottavat Sovatek-säätiö, Jyväskylän Katulähetys, Nuorten Ystävät ry, Honkalampi-säätiö ja Valo-Valmennusyhdistys ry. Kuntouttavan työtoiminnan hankintasopimus koostuu neljästä palvelukokonaisuudesta, jotka ovat startti-valmennus, toimintakykyä vahvistava palvelu, työhön ja koulutukseen tähtäävä palvelu sekä osallisuutta tukeva palvelu. Hankintasopimuksessa edellytetään, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat asiakkaat saavat osaamistodistuksia, joita voivat hyödyntää tulevissa opinnoissa ja työmarkkinoille hakeutumisessa. Uudessa hankintasopimuksessa osaamistodistuksilla on aiempaa selkeästi vahvempi kannustearvo palveluntuottajalle myös rahallisesti. Vuoden 2021 aikana kuntouttavan työtoiminnan palveluihin osallistui 230 asiakasta.

Jyväskylän kaupungin aikuissosiaalityön tilaama ja 1.3.2020 käynnistynyt sosiaalihoitolain mukainen työtoiminta jatkui vuonna 2021 yhteenliittymän toteuttamana, jossa jäseninä ovat Sovatek-säätiö, Jyväskylän Katulähetys Ry. ja GreenCare-keskus Könkkölä Ry. Palvelua tuottavat Jyväskylässä lisäksi Valo-Valmennusyhdistys ry ja JST-Solum Oy. Hankintasopimus on voimassa määräaikaisena 31.12.2022 saakka ja jatkuu tämän jälkeen toistaiseksi voimassa-olevana ellei kumpikaan osapuoli irtisano sopimusta. Sosiaalihoitolain mukaista työtoimintaa toteutetaan sekä yhteenliittymän työvalmennusympäristöissä että avotyönä avoimilla työmarkkinoilla. Sosiaalihoitolain mukaiseen työtoimintaan osallistui vuoden 2021 aikana 85 Shl-e asiakasta ja 2 Shl-d asiakasta.

Kelan alle 29-vuotiaiden nuorten Nuotti-valmennus jatkui vuonna 2021. Palvelusopimuksen kesto oli 1.4.2020-31.12.2021. Sopimukseen sisältyy kaksi kappaletta yhden vuoden mittaisia optiokausia. Valmennukseen osallistui vuoden 2021 aikana 25 nuorta. Valmennukseen on hakeutunut loppuvuodesta 2021 alkaen runsaammin nuoria kuin edellisenä vuonna, mikä osaltaan johtuu varmasti pitkittyneen koronatilanteen nuorille aiheutuneesta tuen tarpeen lisääntymisestä. Ne nuoret, jotka eristäytyivät kotiin jo ennen pandemiaa, on ollut hankalaa saada tu-

lemaan lähiohjausajoin. Ne nuoret, jotka ovat sitoutuneet palveluun, ovat kokeneet hyötyneensä yksilöllisestä ja intensiivisestä lähivalmennuksesta. Suurimmalla osalla Sovatek-säätiölle ohjautuneista Nuotti-nuorista on ollut jokin neuropsykiatrinen diagnoosi.

Vuoden 2021 aikana käynnistettiin työvalmennuksen toimialalla myös uusia palveluja. Kelan työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen (Teak) kaksivuotinen hankintasopimus käynnistyi 1.1.2021. Sopimukseen sisältyy lisäksi kaksi kappaletta yhden vuoden mittaista optiokautta. Teak-kuntoutus sisältää työkokeilu, työhönvalmennus ja työkokeilu/työhönvalmennusyhdistelmä palvelukokonaisuudet. Jyväskylässä Teakia tuottaa kaksi palveluntuottajaa; Sovatek-säätiö ja Honkalampi-säätiö. Sovatek-säätiön Teak-palveluihin ohjautui läpi vuoden säännöllisesti asiakkaita ja uuden palvelun käynnistäminen vaati runsaasti suunnittelutyötä ja voimavaroja henkilöstöltä. Vuoden 2021 aikana Kelan Teak-palveluun Sovatek-säätiölle ohjautui 120 asiakasta. Loppuvuodesta 2021 käynnistyivät Jyväskylän seudun työllisyyden kuntakokeilun Valmennuksesta Virtaa-hankkeen kilpailuttamat lyhytkurssit Hyppää Uuteen Ammattiin-, Elämäntaitovalmentajan ohjauksessa- ja Ota haltuun digitaalinen työnhaku-kurssi.

Sovatek-säätiöllä on työskennellyt vuodesta 2008 asti etsivätyön työpari, joka on tavoittanut vuosittain 100–165 nuorta. Tästä joukosta noin puolet on ollut päihdehäiriöisiä nuoria. Vuonna 2021 työparin rinnalle tuli työskentelemään lisävaltionavulla kolme uutta etsivää. Lisävaltionavulla rahoitetun kolmen uuden etsivätyön ohjaajan toiminnan tavoitteena oli luoda etsivätyön ja päihdehuollon erityispalveluiden kanssa yhteistyössä vaikeasti päihdehäiriöisille nuorille toimintamalli, jonka avulla tavoitetaan ja saadaan ohjattua vakavista päihdehäiriöstä kärsiviä päihdehoitoon ja tarjolla olevaan tukeen heikosti kiinnittyviä nuoria tarvitsemansa hoidon ja tuen piiriin. Lisäksi nuoria tuettiin pysymään hoidon ja tuen piirissä. Tavoite toteutui hyvin ja toiminta osoittautui erittäin tarpeelliseksi; Sovatek-säätiön etsivätyö tavoitti vuonna 2021 yhteensä 213 nuorta, joista vaikeasti päihdehäiriöisiä nuoria oli 100. Vuodelle 2022 haettiin valtionapua kahdelle etsivätyön työparille, joista toinen keskittyy vaikeasti päihdehäiriöisiin nuoriin.

Lisävaltionapua saatiin vuodelle 2021 myös nuorten työpajatoimintaan painopisteenä vertaisvalmentajuuden kehittäminen ja vahvistaminen työtoiminnassa. Tavoitteena on kehittää yhdessä keinoja matalan kynnyksen työtoiminnan, vertaistoiminnan ja vertaisvalmentajuuden avulla niille asiakkaille, joille kiinnittyminen toimintaan ja palveluihin on vaikeaa. Nuorten Sauma-valmennuksen ohjaajat ja nuoret ovat tehneet valmennuksen kehittämistyötä yhdessä VALSKU-monitoimijudessa kehitetty Valmentava Sosiaalinen Kuntoutus työelämästä-hankkeen työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa. VALSKU on Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy:n hallinnoima Esr-hanke, jossa Sovatek-säätiö ja Nauha Ry. ovat osatoteuttajina. Hankkeen tavoitteena on kehittää sosiaalisen kuntoutuksen toimintaa, jonka avulla kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevat kansalaiset kiinnittyvät toimintakykyä edistäviin tai työelämään ja opiskeluun tähtääviin palvelupolkuihin. VALSKU-hankkeen kautta matalankynnyksen työtoimintaan osallistui vuonna 2021 55 asiakasta ja erityistä tukea tarvitsevien nuorten Sauma-valmennukseen 40 asiakasta. Molemmissa palveluissa asiakkaan työtoiminta voidaan käynnistää tarvittaessa joustavasti ja nopeasti vapaaehtoistyönsopimuksella silloin kun asiakkaalle ei ole tarjolla hänen toimintakykynsä tai statuksensa mukaista palvelua esim. kuntouttavan työtoiminnan tai sosiaalihuoltolain mukaisen työtoiminnan kautta. Vapaaehtoistyönsopimus mahdollisti vuonna 2021 41 kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevan VALSKUN asiakkaan ja yhden Sauma-valmennuksen nuoren osallistumisen ja kiinnittymisen työtoimintaan. Asiakkaiden kanssa rakennettiin verkostoja ja etsittiin palveluohjauksen keinoin sopivaa työtoimintapalvelua ja suuri osa näistä asiakkaista siirtyikin esim. kuntouttavan työtoiminnan palveluihin päästyään ensin vapaaehtoistyönsopimuksella ja riittävän matalalla kynnyksellä toimintaan mukaan ja palveluiden piiriin.

Sovatek-säätiön työvalmennuksen toimialalla on tunnustettu tällä hetkellä PAIKKO-oppimisympäristöjä 16 eri perustutkinnosta sekä valmentavasta koulutuksesta ja yhteisistä tutkinnon osista. Sovatek-säätiöllä työskentelee kaksi ammatillista erityisopettajaa/opinto-ohjaajaa, jotka

ovat suorittaneet PAIKKO-asiantuntija sekä PAIKKO-ohjaaja koulutuksen. Oppimisympäristöjen tunnistamista jatkettiin vuonna 2021 myös hankkeiden parissa ja ohjaus- ja kasvatusalan oppimisympäristöjen suhteen. Lisäksi jatkettiin oppisopimuskoulutuksen päivittämistä vastaamaan ammatillisten perustutkintojen vaatimuksia sekä pyrittiin lisäämään osatutkintojen sekä näyttöjen suoritushallittavuutta ja koulutuksen tukipalveluiden järjestämisen mahdollisuuksia.

Sovatek-säätiöllä työskentelee Keski-Suomen työpajatoiminnan aluekoordinaattori, joka kehittää omalla toimialueellaan nuorten työpajatoimijoiden osaamista, työpajatoiminnan laatua ja jakaa aiheeseen liittyvää tietoa. Työpajakoordinaation tapaamiset ja tapahtumat toteutettiin vuonna 2021 pääosin verkossa, mutta myös vierailuja tehtiin kaikkiaan 10 työpajalle. Lisäksi aloitettiin säännölliset Teams-verkostotapaamiset työpajatoimijoiden kanssa. Työpajakoordinaattori osallistui vuoden aikana mm. Aluehallintoviraston ja Inton järjestämiin työryhmiin, tapaamisiin ja tapahtumiin, kuten alueelliset työpajapäivät ja nuorisotyön päivät ja Inton opinnollistamisverkosto. 2021 käynnistettiin myös Inton ja Kelan yhteistyöverkosto. Lisäksi koordinaattori toimi Keski-Suomen Työpajayhdistyksen kutsuttuna sihteerinä, Paikko-opinnollistamisorganisaation asiantuntijana ja Keski-Suomen Elinikäisen Ohjauksen Kehittämissuostyöryhmän jäsenenä.

Vuonna 2021 hyödynnettiin työvalmennuksen toimialan palveluissa edelleen etävalmennuksen sekä etäohjauksen keinoja asiakastyössä sekä jatkettiin etä- ja verkkovalmennuksen kehittämistä osana työvalmennusta. Syksyllä 2021 käynnistyi Euroopan sosiaalirahaston rahoittama, 2-vuotinen, DigiOsaaVa-hanke yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulun Kuntoutusinstituutin kanssa. Hankkeen tavoitteena on parantaa kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden digitaalisia taitoja sekä digitaalisen asioinnin ja digitaaliseen valmennukseen osallistumisen mahdollisuuksia. Tavoitteena on myös vahvistaa valmentajien taitoja ja ohjausosaamista digitaalisessa valmennuksessa. Hankkeessa luodaan digitaalisten taitojen parantamisen ryhmävalmennuksen menetelmäpaketti ja käsikirja. Sovatek-säätiöllä ryhmävalmennuksien kehittämiseen osallistuvat vertaisvalmentajat.

Vuonna 2021 henkilöstön työhyvinvointia seurattiin ja tuettiin työhyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Työhyvinvointikartoitus toteutettiin alkuvuodesta 2021. Joulukuussa 2021 Sorastajantien työvalmennuskeskuksessa tehdyn sisäilmakyselyn yhteydessä työterveys Pihlajalinnalla kartoitti myös työn psykososiaalisia kuormitustekijöitä. Kehityskeskusteluja käytiin yhdessä kuntoutuspäällikön ja toimitusjohtajan kanssa. Painopisteinä olivat erityisesti työhyvinvointi, työntekijän rooli ja tehtäväkuva. Työvalmennuksen toimialaryhmä kokoontui säännöllisesti kuukausittain toukokuusta 2021 alkaen. Työryhmään kuuluvat henkilöstön, asiakkaiden, hankkeiden, valmennuksen/ tuotannon edustajat, luottamusmiehet/työsuojeluvaltuutettu ja työvalmennuksen esimies. Henkilöstöä kannustettiin osallistumaan aktiivisesti säätiön strategian päivittämistyöhön ja vaikuttamaan ja osallistumaan toiminnan kehittämiseen eri työryhmissä.

Säätiön hyvinvointityöryhmä kokoontui säännöllisesti vuonna 2021. Korona-tilanteen vuoksi maaliskuussa 2020 keskeytetty kuukausittainen työvalmennuksen toimialan henkilöstökoulutusohjelma ei jatkunut vuonna 2021. Koulutusta pyritään toteuttamaan vuonna 2022. Toukokuussa 2021 järjestettiin koronaturvalliset, toimialakohtaiset työhyvinvointitapahtumat henkilöstölle ja joulukuussa 2021 toimialakohtaiset jouluruokailut henkilöstölle. Merkkipäiviä ja opinnoissa valmistumisia ei juhlistettu koronatilanteen vuoksi yhdessä vuonna 2021.

Kymmenen kuntoutuksen, tuen ja ohjauspalveluiden erikoisammattitutkintoa sekä viisi päihde- ja mielenterveystyön erikoisammattitutkintoa opiskelevaa henkilöstön jäsentä saivat opintonsa päätökseen vuoden 2021 aikana ja kaksi henkilöstön jäsentä aloitti syksyllä 2021 kuntoutuksen ohjaajan opinnot. Työvalmennuksen toimialan kuntoutuspäällikkö valmistui johtamisen ja yrittäjäjohtamisen erikoisammattitutkintoon joulukuussa 2021.

Vuoden 2021 lopussa henkilökuntaa oli työvalmennuksen toimialalla yhteensä 27; 12 työvalmentajaa ja 4 yksilövalmentajaa, 5 Kelan Teak/Nuotti-valmentajaa, ALU-koordinaattori, Valsku-hanketyöntekijä, 3 etsiväntyön ohjaajaa ja kuntoutuspäällikkö.

4. Järjestölähtöinen toiminta

Sovatek-säätiö on koko toimintahistoriansa ajan ollut sekä palvelujen tuottaja, että myös yleishyödyllinen toimija ja kolmannen sektorin järjestöjen yhteistyökumppani. Säätiön toimialan laajuudesta johtuen myös järjestölähtöisen toiminnan verkostokumppanien määrä on laaja ja monipuolinen. Vuoden 2021 järjestölähtöisessä toiminnassa suureen rooliin nousi toimintavuoden aikana tulevan hyvinvointialueen ja järjestöjen yhteistyön tiivistäminen jo valmisteluvaiheessa. Sovatek-säätiö osallistui hyvinvointialueen ja järjestöjen kumppanuuspyytään ja Keski-Suomen Järjestöareenan toimintaan. Sovatek -säätiö osallistui asiantuntijan roolissa maakunnan päihde- ja mielenterveys palvelujen sekä työllisyyden teemoihin liittyviin sote suunnittelutyöryhmiin. Tyynelän kehittämiskeskuksen ja Kuopion Seudun päihdepalvelusäätiön kanssa toteutettu kehittämissyhteistyö on jatkunut. Vuoden 2021 päihdeseminaari toteutettiin webinaarina.

Järjestölähtöisen toiminnan keskeinen kehittämisalue vuoden 2021 aikana oli vertaistoiminnan kehittäminen kaikilla toimialoilla. Tätä varten on koottu laaja työryhmä, jossa on mukana edustus kaikilta toimialoilta ja eri hankkeista. Säätiöllä oli palkattuna kolme kokemusasiantuntijaa eri hankkeissa.

Pelituki

Pelituen tavoitteena on kehittää peli- ja nettihaittojen ehkäisyä ja hoitoa. Toiminnan kohderyhmiä ovat sosiaali-, terveys-, ohjaus- ja kasvatustalon ammattilaiset, järjestötoimijat sekä pelaajat ja heidän läheisensä. Käytännössä Pelituki tuottaa ja välittää tietoa ongelmallisesta pelaamisesta ja internetin käytöstä, järjestää koulutusta sekä kehittää mm. verkostoyhteis-työn keinoin tukea ongelmallisen pelaamisen ja netin käytön tunnistamiseen ja ehkäisyyn. Laaja koulutustoiminta voidaan jakaa koulutuksiin ja esim. työyhteisöille tai -ryhmille räätälöityihin vuorovaikutteisiin pelineuvoloihin. Pelituki on toiminut aktiivisesti myös valtakunnallisessa pelihaittatoimijoiden viestintäverkostossa ja THL:n koordinoimassa osaamisen kehittämisen verkostossa. Ulospäin Pelituki näkyy aktiivisesti omien verkkosivujen (www.pelituki.fi) ja sosiaalisen median kanavien (Facebook, Instagram, Twitter, YouTube) kautta.

Pelitukea rahoittaa Stea kohdennetulla toiminta-avustuksella ja Sovatek toteuttaa sitä yhteistyössä Kirkkopalvelujen Riippuvuustyön kehittämissyksikön ja Kuopion kriisikeskuksen kanssa. Pelituessa työskenteli vuonna 2021 neljä työntekijää: kokonaisuudesta vastaava kehittämisspäällikkö Jyväskylässä ja asiantuntijat Kuopiossa, Joensuussa ja Pieksämäellä. Pelituen toiminta-alue laajenee vuodesta 2022 alkaen kattamaan koko Suomen.

Vuoden 2021 aikana Pelituki järjesti toimintaa seuraavasti:

Toiminta	Määrä yhteensä
Koulutus- ja seminaaritilaisuudet	152
Koulutuksia ja Pelineuvoita ammattilaisille	88
Koulutuksia ja Pelineuvoita muille kohderyhmille	64
Koulutuksiin ja seminaareihin osallistujat	3173
Ammattilaisia koulutuksissa ja Pelineuvoissa	1855
Muita kohderyhmiin kuuluvia koulutuksissa ja Pelineuvoissa	1318
Tapahtumat	9
Mediaosumat	17

Pelituki ylitti toiminnalle asetetut määrälliset tavoitteet. Koronapandemiaan liittyvät rajoitukset vaikeuttivat nuorten ja läheisten tavoittamista, ja toiminta painottui aiempaa enemmän eri ammattilaisten koulutukseen ja neuvontaan.

Aluetuki

Sovatek toteuttaa THL:n rahoittamaa ja koordinoimaa rahapeliongelmiin hoidon ja tuen kehittämisen palvelua, Aluetukea, vuosina 2021-23 Väli-Suomen yhdeksän maakunnan alueella. Aluetuki tukee kuntia ja tulevia hyvinvointialueita ongelmallisen pelaamisen palvelujen kehittämisessä ja järjestää koulutusta rahapelaamisen puheeksiotosta sekä Rahapelaaminen hallintaan-menetelmäkoulutuksia. Vuonna 2021 Aluetuki verkostoitui aktiivisesti Väli-Suomessa ja kartoitti alueiden tarpeita osaamisen ja palveluiden kehittämisessä. Väli-Suomen Aluetuesta vastaa Jyväskylältä käsin työskentelevä aluekoordinaattori.

Vertaistoiminta Kaista

Vertaistoiminta Kaista (toimii kahdessa eri toimitilassa, Asema 78 yhteisössä ja MahkuRecords studiossa ja musiikin harjoittelutilassa) on vertaistukeen perustuva korvaushoidossa olevien ja muiden päihdekuntoutujien sekä rikosseuraamusasiakkaiden yhteisö ja kohtaamispaikka.

Toiminnalla tarjotaan kohderyhmälle mahdollisuus vertaisuuteen, omaehtoiseen sekä ammatillisesti ohjattuun toimintaan kulttuurin, musiikin ja liikunnan avulla. Vertaistoimintaa on tarjolla arkipäivisin

Kaista tavoitti 120 vertaista ja käyntimääriä erilaisissa toiminnoissa kertyi yhteensä 2 884. Kais-talla kävi 18 vierailuryhmää ja niissä oli 57 osallistujaa. Vertaisia vierailuissa oli mukana yhteensä 145 henkilöä. Lisäksi toimintaa esiteltiin kuudessa eri tilaisuudessa ja niissä tavoitettiin 130 henkilöä.

Hankkeet

Tukialus –hanke on osa valtakunnallista jalkautuvaa etsivää päihde- ja mielenterveystyötä. Tavoitteena on saada kontakteja ja kohdata kaduilla vaikeassa tilanteessa olevia päihteitä käyttäviä ja mielenterveysongelmista kärsiviä. Hankkeen hallinnoija toimintavuonna oli Helsingin Diakonissalaitos ja hankkeen toimintaa oli Helsingissä, Jyväskylässä, Tampereella ja Lahdessa. Hankkeen rahoittajana toimii STEA. Jyväskylässä toimi kaksi ohjaajaa 50 %: n työpanoksella. 1.4.2021 alkaen hankkeessa toimi yksi 100 % työntekijä ja yksi 50 % työntekijä. Hanke on saanut jatkoa vuosille 2022–2024 Sovatek- säätiön hakemana.

Olohuone-hanke toimii yhteistyössä Jyväskylän kaupungin aikuissosiaalityön kanssa palvelukeskus Hanskassa, jossa osana työryhmää Olohuone hankkeen työntekijät työskentelevät Jyväskylän kaupungin työntekijän kanssa. Palvelukeskuksen toiminta on suunnattu sellaisille henkilöille, joilla on suuria vaikeuksia kiinnittyä esim. päihde- ja mielenterveyspalveluihin. Palvelukeskuksen toimintaan osallistuvat asiakkaat voivat oleskella palvelukeskuksessa päihtyneinä, mutta päihteiden käyttö tiloissa on kielletty. Palvelukeskus Hanskan toimintaa toteutetaan ns. matalan kynnyksen avoimena kohtaamispaikkana.

Vastaavanlaista palvelua Jyväskylässä ei ole aiemmin ollut ja Olohuone on ensimmäinen, jossa tarjotaan kohtaamispaikkatoimintaa ja hyvin matalalla kynnyksellä erilaisia palveluja kohderyhmän asiakkaille. Palvelukeskus Hanska saavutti nopeasti suosiota kohderyhmän parissa ja siellä kävi ensimmäisen toimintavuoden aikana 126 eri asiakasta. Vuonna 2021 Hanskassa kävijöitä oli jo 240 henkilöä. Käyntejä kertyi yhteensä 5841. Kohderyhmän tavoittamista edisti

lämpimän ruoan tarjoaminen sekä lepo- ja peseytymismahdollisuus. Asiakkailta oli mahdollisuus levätä ja nukkua sekä peseytyä aukioloaikojen puitteissa. Lisäksi kohderyhmän tavoittamista edisti asioiden tuki mitä Olohuoneen työntekijät tarjosivat asiakkaille. Olohuoneessa on mahdollisuus myös vaatehuoltoon ja asiakkaat saavat Olohuoneesta tarvittaessa vaatteita. Verkostoituminen eri yhteistyökumppaneiden kanssa on edistänyt kohtaryhmän tavoittamista.

Korona pandemian vaikutus Olohuone- hankkeen toimintaan oli suuri. Pandemian vuoksi Hanska oli suljettuna ajalla 1.1-2.5.2021. Sinä aikana Hanskan työntekijät tekivät jalkautuvaa työtä pareittain Jyväskylän keskustassa ja sen lähialueilla. Lounas jaettiin edelleen päivittäin ulkona Hanskan edustalla. Lisäksi tarvittaessa asiakkaat saattoivat yksitellen varata aikoja Hanskaan asioiden hoitamiseksi. 3.5 alkaen Hanska avattiin 10 hengen rajoituksella. Tämä tarkoitti sitä, että henkilökunnan lisäksi sisällä sai olla 6 henkilöä. Hanska oli avoinna klo 9-11, lounas klo 12-13 ja 13.30-15. Rajoitusten muututtua 15.11 siten, että sisällä sai olla kerrallaan 15 henkilöä. Lisäksi aukioloaikoihin tuli muutos ja keskus oli auki klo 9–16. Hanskassa annettiin 25 koronarokotusta vuonna 2021.

Verkosta voimaa ja vertaistukea hankkeen tavoitteena on ollut vahvistaa vaikeassa elämäntilanteessa olevien omaishoitajien mielen hyvinvointia, osallisuutta ja elämänhallintaa. Lisäksi tavoitteena on ollut kehittää omaishoitoyhdistysten mielen hyvinvointia tukevia menetelmiä myös digitaalisia työkaluja hyödyntäen ja perehdyttää niiden käyttämiseen. Hankkeen tavoitteena on ollut myös tuoda näkyväksi omaishoitajien mielen hyvinvoinnin, osallisuuden ja elämänhallinnan merkityksen sekä lisätä omaishoitajien kanssa työskentelevien ammattiryhmien valmiuksia tunnistaa omaishoitajien mielen hyvinvoinnin haasteita.

Omaishoitajien mielen hyvinvoinnin tukemisessa keskeinen osa toteutuksesta on ollut uudenlainen verkkopohjainen malli, joka sisältää sekä 1) verkossa tapahtuvaa työskentelyä (OMAPolku verkko-ohjelma että 2) ohjattuja kasvokkain tapahtuvia vertaisryhmätapaamisia. Ryhmät ovat tavanneet yhteensä 6 kertaa 2-3 viikon välein hankkeen psykologin johdolla. Jokaisella ryhmäkerralla on oma strukturoitu ohjelmansa ja ryhmäkertojen välissä omaishoitajilla on ollut mahdollisuus käyttää OMAPolku verkko-ohjelmaa, joka syventää ryhmässä käytyjä kokonaisuuksia. Sekä OMAPolku verkko-ohjelma että ryhmäohjelma pohjautuvat hyväksymis- ja omistautumisterapian menetelmiin.

5. Talous

Sovatek säätiön tilikauden 2021 taloudenpitoa ravisteli edelleen covid-19 jälkimainingit. Edeltävään vuoteen verrattuna vaikutukset olivat kuitenkin oleellisesti maltillisemmat. Mitään erityisiä toimintakatkoksia tai lomautuksiin johtaneita supistumisia ei ilmennyt. Tilivuoden aikana toiminta palautuikin jokseenkin normaalivolyymiin ja osin jopa sen ylittäen.

Toiminnan normalisoitumisen taloudellisena lopputulemana oli vajaan 100K tulositylijäämä, jolla paikattiin kahden edellisvuoden tappioita. Sisäisiä kannattavuusongelmia kyettiin korjaamaan molemmilla päätoimialoilla. Päihdepalveluissa tämä näkyi budjetoitujen toimintakulujen tuottoalenemaa vastaavissa toteumissa ja toisaalta työvalmennuksen tuottojen n. 10 % budjettiylityksenä. Käyttötalouden toimintaylijäämää kertyi yleiskulujen katteeksi työvalmennuksessa 12,3 % ja päihdepalveluissa 4,9 %. Jälkimäisen kannattavuuskorjaus oli merkittävä, sillä edellisvuonna ylijäämää ei käytännössä ollut lainkaan. Yleishallintokuluissa kyettiin myös n. 4 % budjettisäästöön. Hanketoiminta toteutui luonteensa mukaisesti nollasummataloutena.

Sinällään toiminnan peruskivijalat säilyivät ennallaan. Jyväskylän kaupungille v. 2020 siirtynyt päihdepalvelujen perussopimus kattoi 6 824 987 euron kokonnaistuotoista edellisvuoden ta-

voin vajaat puolet (44 %). Työvalmennuksen kokonaisosuus nousi erityisesti KELA-työhönvalmennuksen siivittämänä vajaaseen 25 %:iin. STEA-rahoitteisten hankkeiden ja muiden valtionavustustoimintojen osuus kattoi vajaat 20 % kokonaisrahoituksesta.

Kaupallisen liiketoiminnan tuotto-osuus pysyi edellisvuoden tavoin 6 %:ssa. Tosin osuus kasvaa oleellisesti jos laskennassa noudatetaan verottajan ja Kelan tekemää sopimusta, minkä mukaan Kela-työhönvalmennus on arvonlisäverollista liiketoimintaa. Tällöin liikevaihto olisi n. 850 000 euroa ja reilut 8 % kokonaistuotosta.

Kokonaisuudessaan toiminnan kokonaisvolyymi nousi edellisvuodesta 1,5 %. Tuotto- ja menobudjetit toteutuivat ylipainoisesti siten, että säätiön kokonaistulos oli 96 569 euroa ylijäämäinen. Tulosta voi pitää vähintäänkin tyydyttävänä, kun huomioidaan nollatulostavoite ja Jyväskylän kaupungilta tulouttamatta jäänyt 144 000 euron suoriteperusteinen tuotto. Syytä jälleen kerran todeta, että jälkimmäinen vastaa minimisummana päihdepalvelujen rakenteellista lisärahoitustarvetta.

Vuoden 2020 poikkeustoimet sekä Kela-työhönvalmennuksen ja hanketoimintalaajennukset huomioiden henkilöstömenot nousivat edellisvuodesta varsin maltillisesti 1,7 %. Palkkaa maksettiin 126:lle eri toimihenkilölle. Henkilöstömenojen osuus oli palveluorganisaatiolle tyypillisesti ja perinteisesti n. $\frac{3}{4}$ kokonaismenoista. Sairauspoissaolopäiviä kertyi 845 eli 6,7 pv/työntekijä.

Muussa menotaloudessa vuokramenot toteutuivat budjettitarkkuudella ollen 797 000 euroa ja edelleen n. 12 % kokonaismenoista. Muut toimintakulut ylittivät n. 4 %:lla budjetin, mutta olivat 3,5 %:a edellisvuotta alhaisemmat. Tilikaudella loppuunsaatettu ICT-uudistus toi alkuvuoden päällekkäisyydetkin huomioiden n. 30 000 euron kokonaissäätön. Yksittäisistä menoeristä lääkkeitä jatkoivat kasvuaan ollen 52 % edellisvuotta suuremmat. Lääkkeitä oli hieman vajaat 165 000 euroa.

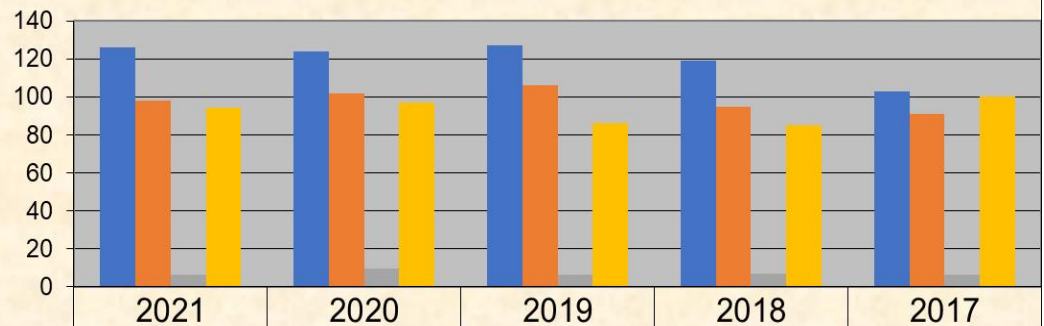
Päätyneellä tilikaudella ei juurikaan tehty tasekirjattuja investointeja. Poistovähennykset huomioiden keskeiset omaisuuserät säilyivät jokseenkin ennallaan rahoitusomaisuuden lievää kasvua lukuun ottamatta.

Tulosyliäämä kohensi luonnollisesti oman pääoman osuuden lisäksi myös lyhyen aikavälin maksuvalmiutta sen päätyessä takaisin yleishyödyllisen toiminnan tavoitteelliseen 1/1 raja-arvoon. Ts. rahat ja saamiset kattoivat tilikauden päätyessä säätiön kokonaisvelat.

Peruutuspeiliin katsomalla yleensä opitaan, mutta vain edessä olevaan voidaan vaikuttaa. Positiivisesti päättynyt talousvuosi auttaa, mutta tulevan ennakointi ja hallitseminen on edelleen haastava tehtävä. Erityisen oleellista on, miten toiminta voidaan sopeuttaa tulossa olevan hyvinvointialueen rahoitusallokaatioon. Omat vapausasteet ovat siinäkin tunnetun rajalliset, mutta eivät täysin saavuttamattomissa.

TULOSLASKELMA	2021	2020	2019	2018	2017
VARSAISEN TOIMINNAN TUOTOT	6 827 940	6 721 705	6 876 797	6 570 189	7 106 418
VARSAISEN TOIMINNAN KULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-4 762 463	-4 678 745	-5 138 401	-4 431 458	-4 909 305
TOIMITILAVUOKRAT	-797 311	-844 510	-890 547	-826 443	-867 800
MUUT KULUT	-1 080 157	-1 119 789	-1 074 676	-1 093 789	-1 009 872
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-6 639 931	-6 643 044	-7 103 624	-6 351 689	-6 786 977
POISTOT	-38 874	-39 337	-26 363	-20 426	-200 884
KÄYTTÖTALouden JÄÄMÄ (+/-)	146 183	39 323	-253 190	198 073	118 557
RAHOITUSERÄT	-53 649	-53 590	-14 741	-12 281	-15 554
VARAUSTEN MUUTOS	962	-151 861	11 767	8 290	143 982
TUOTTOJÄÄMÄ	96 448	-166 129	-256 164	194 082	246 985

Henkilöstö 2021-2017

	2021	2020	2019	2018	2017
■ Henkilöstömäärä	126	124	127	119	103
■ Hlötyövuodet	98	102	106	95	91
■ Sair.poissaolot, pv/hlö	6,7	9,8	6,7	7,2	6,3
■ Työosuusrahalla	94	97	86	85	100